

בש"פ 10188/17 - מדינת ישראל נגד פטריק עמוס

בבית המשפט העליון

בש"פ 10188/17

לפני: כבוד השופטת ד' ברק-ארז

העוררת: מדינת ישראל

נגד

המשיב: פטריק עמוס

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו מיום 26.12.2017 שניתן במ"ת 25166-07-15 על-ידי כבוד השופט א' הימן

בשם העוררת: עו"ד מורן פולמן, עו"ד נתנאל בוג'ו

בשם המשיב: עו"ד מיקי חובה

החלטה

1. בפני ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו מיום 26.12.2017 (מ"ת 25166-07-15), השופט א' הימן). בית המשפט המחוזי הורה על שחרורו של המשיב ממעצר בפיקוח אלקטרוני לחלופת מעצר בביתו והתיר את יציאתו לעבודה.

רקע עובדתי וההליכים עד כה

2. המשיב נאשם יחד עם שבעה-עשר אחרים במסגרת פרשה מסועפת שזכתה לכינוי "פרשה 512", ועניינה

עמוד 1

בעבירות רבות הקשורות בפעילותו של ארגון פשיעה, לרבות מעשי רצח. המשיב עצמו הואשם בניסיון לרצוח את זאב רוזנשטיין, וכן בשלוש עבירות רצח שבוצעו אגב כך. כמו כן הואשם המשיב בעבירות של חבלה בכוונה מחמירה, קשירת קשר לפשע, גרימת חבלה של ממש, חבלה בכוונה מחמירה ופגיעה בנסיבות מחמירות. בעקבות הגשת כתב האישום נדונו בקשות הנוגעות למעצרו של המעורבים, ובעניין זה התקבלו החלטות שונות, שהביאו בחשבון את חלקם היחסי בפרשה, את חלוף הזמן ושיקולים נוספים (ראו למשל: החלטותיו של בית המשפט המחוזי מיום 16.11.2016, מיום 28.12.2016 ומיום 2.2.2017; החלטתו של השופט צ' זילברטל מיום 18.7.2016 (בש"פ 5273/16); החלטתי מיום 20.2.2017 (בש"פ 1159/17); והחלטתה של השופטת (כתוארה אז) א' חיות מיום 27.3.2017 (בש"פ 2394/17)). מפאת רוחב היריעה של הפרשה המשך הדברים יוקדש לעניינו של המשיב בלבד, ואף זאת אך במידה הדרושה לדין בערר שבפני.

3. ביום 4.1.2016 נתן בית המשפט המחוזי תוקף להסכמת הצדדים לפיה המשיב ישהה במעצר בפיקוח אלקטרוני. יצוין כי ההחלטות בעניין מעצרו של המשיב, למעט ההחלטה מושא הערר דנן, ניתנו על ידי השופט ב' שגיא.

4. ביום 10.5.2016 דחה בית המשפט המחוזי בעיקרה בקשה לעיון חוזר שהגיש המשיב, ובה ביקש כי תתאפשר לו יציאה לעבודה. יחד עם זאת, בית המשפט המחוזי הורה על פתיחת חלונות התאווירות יומיים למשיב, בליווי ופיקוח, בין השעות 16:00-18:00.

5. ביום 24.8.2016 דן בית המשפט המחוזי בבקשות לעיון חוזר שהוגשו הן על-ידי המשיב והן על-ידי המדינה. בעוד המשיב שב וביקש כי תתאפשר לו יציאה לעבודה, המדינה טענה כי יש להעבירו למעצר עד תום ההליכים מאחורי סורג ובריח וזאת נוכח מספר הפרות של תנאי המעצר שלו בפיקוח אלקטרוני, כאשר בתום פגישה עם עורך דינו נפגש גם עם אחרים במקומות שונים. בית המשפט המחוזי קבע כי ההפרות הנטענות הן "הפרות אמון חמורות", אולם מנגד יש לשקול את החולשה הראייתית בעניינו של המשיב, את עברו הפלילי הנקי, את הצפי הממושך לניהול המשפט וכן את העובדה שההפרות לא בוצעו למטרה עבריינית. בסופו של דבר, הורה בית המשפט המחוזי כי המשיב ישאר במעצר בפיקוח אלקטרוני תוך סגירתם של חלונות ההתאווירות והחמרת תנאי הערובה. בהמשך לכך, נקבע כי דיון בבקשתו של המשיב לצאת לעבודה יידחה בארבעה חודשים ויתקיים ביום 18.12.2016.

6. ביום 5.1.2017 דחה בית המשפט המחוזי ברובה בקשה נוספת לעיון חוזר שהגיש המשיב, ובה ביקש שתתאפשר יציאתו לעבודה כסוחר במכוניות במקומות שונים. בית המשפט המחוזי קבע כי לא ניתן לאשר בקשה זו מבלי שהמשיב נקב במקום עבודה תחום מבחינה גאוגרפית ובמפקח ספציפי שניתן לבחון את התאמתו. יחד עם זאת, ציין בית המשפט המחוזי כי ככל שיוכל המשיב להציע מקום עבודה קבוע ופיקוח שיוכלו לעמוד לבדיקה, פתוחה בפניו הדרך לפנות בבקשה מתאימה בעתיד. כמו כן, הורה בית המשפט המחוזי על הרחבת שעות ההתאווירות של המשיב, כך שאלו יפתחו מדי יום בין השעות 10:00-13:00, באופן שיאפשר למשיב לתור אחר מקום עבודה.

7. ערר שהגיש המשיב על ההחלטה האמורה נדחה על-ידי בית משפט זה ביום 18.1.2017 (בש"פ 437/17, השופט י' דנציגר). בהחלטה זו נקבע כי העבודה שהוצעה על-ידי המשיב - כסוחר מכוניות יד-שנייה - אינה מאפשרת פיקוח ואינה מתיישבת עם המדיניות הכללית בפסיקה הקובעת כי הסמכות ליתן היתר יציאה לעבודה במסגרת מעצר בפיקוח אלקטרוני תופעל במשורה. יחד עם זאת, ציין השופט דנציגר כי למשיב שמורה הזכות לשוב ולעתור בעתיד לערכאה הדיונית בנושא, אם וכאשר יתקיימו נסיבות חדשות המצדיקות זאת.

8. במקביל להליכים אלה, הוארך מעצרו של המשיב בפיקוח אלקטרוני מספר פעמים, בהסכמתו, למשך 90 יום בכל פעם - ביום 22.3.2017 (בש"פ 2394/17 הנזכר לעיל), ביום 12.6.2017 (בש"פ 4768/17, השופט מ' מזוז) ובהחלטתי מיום 18.9.2017 (בש"פ 7133/17).

9. ביום 19.11.2017 הגיש המשיב בקשה נוספת לעיון חוזר שכוונה לכך שתתאפשר יציאתו לעבודה כסוחר מכוניות עצמאי, הרוכש כלי רכב ממוכרים פרטיים במקומות שונים בארץ ומוכר אותם ברווח לאחר מכן. המשיב טען כי חל שינוי נסיבות בעניינו במובן זה שהתשתית הראייתית נחלשה לאחר העדתם של שלושה מעדי המדינה, וכן בשים לב להתמשכותו של ההליך ולמועד ביצוען של העבירות הנטענות. המדינה התנגדה לבקשה בהדגישה את מסוכנותו הגבוהה של המשיב ואת החשש הממשי להימלטות מן הדין. בית המשפט המחוזי השהה את מתן החלטתו בבקשה עד למתן החלטה בבקשה להארכת מעצר נוספת של המשיב, שהוגשה בינתיים לבית משפט זה.

10. ביום 19.12.2017 הוארך מעצרו של המשיב בהסכמה ב-45 ימים, תוך שמירת טענותיו במסגרת בקשתו התלויה ועומדת בפני בית המשפט המחוזי לעיון חוזר בתנאי מעצרו (בש"פ 9660/17, השופט י' אלרון). בהחלטתו ציין השופט אלרון כי על אף שמספר החלטות של בית משפט זה עיגנו היטב את עילת מעצרו של המעורבים בפרשה, "אין לשלול על הסף את האפשרות שיעלה בידי מי מהם להצביע על הבחנה מהותית בינו לבין הכלל, אשר תצדיק את שליחתו לחלופת מעצר, כפי שאכן נעשה ביחס לנאשמים אחרים בפרשה" (שם, בפסקה 15).

11. ביום 26.12.2017 קיבל בית המשפט המחוזי את בקשתו של המשיב להסיר את הפיקוח האלקטרוני עליו ולהעבירו לחלופת מעצר בביתו וכן לאפשר את יציאתו לעבודה שלוש פעמים בשבוע בין השעות 7:00-15:00 בכפוף לליווי ופיקוח צמוד. בית המשפט המחוזי קבע כי חלוף הזמן המשמעותי מאז הושם המשיב במעצר בפיקוח אלקטרוני, העובדה שפרשת התביעה צפויה להסתיים רק לקראת סוף שנת המשפט הנוכחית וששמיעת עדי המדינה טרם הסתיימה, וכן הפגיעה הכלכלית בו ובמשפחתו, מטים את הכף אל עבר הקלה בתנאי המעצר והסרה של הפיקוח האלקטרוני. בית המשפט המחוזי ציין כי לא נעלמו מעיניו המסוכנות המופלגת הנלמדת מהעבירות המיוחסות למשיב, החשש לשיבוש הליכי משפט והעובדה שהמשיב הפר שלוש פעמים את תנאי מעצרו. יחד עם זאת, קבע בית המשפט המחוזי כי פרק הזמן המשמעותי שבו שהה המשיב במעצר בפיקוח אלקטרוני, לצד העובדה שלא חזר להפר את תנאי מעצרו מאז שנתפס, מחלישים במידה מסוימת מעוצמתן של עילות המעצר.

12. בית המשפט המחוזי נענה לבקשת המדינה לעכב את ביצוע החלטתו זו. בהמשך לכך, המשיב הסכים לעיכוב ביצוע נוסף של החלטתו של בית המשפט המחוזי עד לקיום הדין בפניו.

הערר

13. הערר שבפני מכוון כנגד החלטתו של בית המשפט המחוזי.

14. המדינה, היא העוררת, טוענת כי שגה בית המשפט המחוזי בקבעו כי קצב התקדמות ההליך מטה את האיזון לטובת המשיב. לשיטת המדינה, קביעה זו אינה מתיישבת עם החלטתו של השופט אלרון מיום 19.12.2017, שבמסגרתה נקבע כי ההליכים מתקדמים בקצב סביר, ולכן התמשכותם אינה מצדיקה שינוי בתנאי מעצרו של המשיב.

בנוסף, המדינה טוענת כי שגה בית המשפט המחוזי בקבעו כי העובדה שטרם הסתיימה שמיעת עדותם של עדי המדינה מטה את הכף לטובתו של המשיב. למעשה, לטענת המדינה המסקנה אשר צריכה להילמד מכך היא הפוכה, דהיינו תומכת בהשאתו של המשיב במעצר בפיקוח אלקטרוני. חשש זה מתעצם, כך נטען, נוכח העובדה שבחודש הקרוב צפוי להעיד עד המדינה הרלוונטי ביותר לעניינו של המשיב.

15. בנוסף, טוענת המדינה כי שגה בית המשפט המחוזי בכך שאפשר את יציאתו של המשיב לעבודה מבלי לקבוע כל מגבלה בעניין זה, באופן שיאפשר לו לנוע בכל רחבי הארץ במסגרת עבודתו כסוחר מכוניות יד שנייה וללא פיקוח ממשי עליו. עוד נטען כי לא היה מקום להורות על יציאת המשיב לעבודה מבלי לבחון תסקיר מתאים שיציג את המלצת שירות המבחן.

16. לבסוף, נטען כי בית המשפט המחוזי לא נתן את המשקל הראוי לכך שבעבר המשיב הפר מספר פעמים את תנאי מעצרו בפיקוח אלקטרוני ונתפס משוטט ללא ליווי, ובאחת הפעמים אף נפגש עם נאשם אחר בפרשה. לשיטת המדינה, הדבר מלמד על כך שלא ניתן לתת אמון במשיב ובמפקחיו.

17. הדיון בערר התקיים בפני ביום 2.1.2018. במסגרת הדיון חזרה המדינה וטענה כי לא היה מקום להקלה הנוספת עם המשיב - בעת הזו ובמתכונת שעליה החליט בית המשפט המחוזי. בהקשר זה, המדינה עמדה על כך שהנאשמים האחרים שאף אליהם מתייחס האישום הרביעי ("הרצח ברחוב יהודה הלוי") נמצאים כולם במעצר - בין אם מאחורי סורג ובריאח ובין אם בפיקוח אלקטרוני.

18. לעומת זאת, המשיב סמך את ידיו על החלטתו של בית המשפט המחוזי. המשיב הצביע על כך שהפגיעה בחירותו נמשכת זה כ-30 חודשים (תחילה במתכונת של מעצר מאחורי סורג ובריאח ובהמשך במתכונת של מעצר בפיקוח אלקטרוני זה כשנתיים). המשיב הוסיף והדגיש כי מצבה הכלכלי של משפחתו מחייב לאפשר לו להרוויח כסף, בפרט נוכח העובדה שלאשתו, אשר משמשת כמפקחת, אין אפשרות לצאת במקביל לעבוד. עוד הצביע המשיב על קשייה של המשפחה לנוכח בעיות רפואיות של חלק מהקרובים המשמשים כמפקחים. המשיב מוסיף וטוען כי עדותו של עד המדינה י' מ' שבעדותו התמקדו טענות המדינה נוגעת בעיקר לאישום שביחס אליו קיבלה המדינה את העמדה שקיימת חולשה ראייתית. כמו כן, המשיב מצביע על כך שההפרות שבהן נכשל בעבר לא היו משמעותיות, וכי מכל מקום הלקחים מכך הופקו. באשר לעבודה המוצעת צוין כי זוהי הפעילות שבה יש למשיב ניסיון ולכן היא חלופת העבודה הריאלית מבחינתו, וכי בשלב זה אין בידו חלופה אחרת.

דיון והכרעה

19. לאחר שבחנתי את הדברים אני סבורה כי דין הערר להתקבל באופן חלקי.

20. ככלל, המעצר המתמשך של המשיב, ולו במתכונת של פיקוח אלקטרוני, הוא קשה לנוכח התמשכות ההליך העיקרי עד כה (הגם שהוא מתנהל כעת באופן אינטנסיבי וראוי ביחס להיקפו). בהתחשב בכך, וכן בעובדה שהמשיב נעדר עבר פלילי, אני סבורה כי יש טעם בהכרעה הבסיסית שקיבל בית המשפט המחוזי כי בשלה העת לבחון את האפשרות של המרת המעצר בפיקוח אלקטרוני בחלופת מעצר אשר ממנה יוכל לצאת המשיב לעבודה. לא נעלמה

מעניי טענת המדינה בדבר שלוש הפרות שהתגלו בעבר, אולם אני סבורה כי המשקל שיש ליתן להן צריך להביא בחשבון את חלוף הזמן ואת העובדה שבית המשפט המחוזי מצא כי ניתן לתת שוב אמון במשיב, ובהתאם לכך שב והורה על פתיחת חלונות התאווורות כבר לפני למעלה משנה, ובהמשך לכך אף הורה להרחיבם לפרק זמן של שלוש שעות. יצוין כי מעבר לחומרה המצויה בהפרות כשלעצמן, לא השתכנעתי מטענת המדינה כי העובדה שהמשיב נפגש עם נאשם נוסף בפרשה - כאשר אין כל איסור על מפגש ביניהם - מוסיפה לחומרתן.

21. יחד עם זאת, אני חושבת שהחלטה במתכונת שעליה הורה בית המשפט המחוזי אינה יכולה לעמוד. המעבר ממעצר בפיקוח אלקטרוני לעבודה הכרוכה בנסיעות של המשיב בכל רחבי הארץ, במועדים בלתי מוגדרים מראש ומבלי שלמדינה יש כל אפשרות מעשית להתחקות אחר מהלכיו בשעות הארוכות שבהן הוא יהיה מחוץ לביתו, הוא דרסטי. לא כל שכן כאשר ההחלטה על כך התקבלה ללא בדיקה נוספת של שירות המבחן שנדרשת ודאי בנסיבותיו של תיק זה (ראו והשוו: בש"פ 2394/17 הנזכר לעיל, בפסקה 8). לבסוף, העובדה שהעדתם של עדי המדינה טרם הסתיימה - כאשר בקרוב עתידה להישמע עדותו של עד מדינה אשר הוגדר על-ידי המדינה כרלוונטי במיוחד לעניינו של המשיב, מוסיפה אף היא לצורך בפיקוח על יציאתו של המשיב לעבודה, שיספק מענה הולם לחשש המתעורר לשיבוש. מהיבט זה, עצם בחינת האפשרות של יציאה לעבודה היא כבר הליכה של כברת דרך משמעותית לעברו של המשיב.

22. אני סבורה אפוא שדין הערר להתקבל באופן חלקי, במובן זה שתעמוד קביעתו העקרונית של בית המשפט המחוזי שניתן לבחון בעת הזו את אפשרות יציאתו של המשיב לעבודה. יחד עם זאת, עם כל ההבנה להעדפת עבודה מן הסוג שבו יש למשיב ניסיון, בחירה בה בעת הזו אינה מבטאת איזון מיטבי בין מכלול השיקולים הרלוונטיים. אני מורה אפוא כי לעת הזו המשיב יותר במעצר בפיקוח אלקטרוני. חלונות ההתאווורות של המשיב יעודכנו ל-4 שעות כל יום, כדי להקל עליו בתהליך של חיפוש עבודה המתאימה לצרכים האמורים (ובכלל זה שתאפשר פיקוח). כמו כן אני סבורה שיש להורות לשירות המבחן להכין תסקיר עדכני באשר לאפשרות של יציאת המשיב לעבודה. תסקיר זה יוגש לבית המשפט המחוזי עד ליום 25.1.2018. ככל שהמשיב יציע לשירות המבחן חלופה חדשה למקום עבודה, שתענה במידת האפשר על צרכי הפיקוח - כן ייטב. לאחר שיוגש התסקיר, תהא פתוחה בפני המשיב הדלת להגיש בקשה נוספת לבית המשפט המחוזי, שיכריע בה לפי חכמתו ובהתחשב בתסקיר שיוגש.

23. סוף דבר: הערר מתקבל חלקית כאמור בפסקה 22 לעיל.

ניתנה היום, כ' בטבת התשע"ח (7.1.2018).

שׁוֹפֵט